

S20739, Opioidikorvaushoidossa olevien sosiaalisen osallisuuden vahvistamisen kehittämishanke

Hankkeen nimi, S-numero ja toteutusaika	S20739, Opioidikorvaushoidossa olevien sosiaalisen osallisuuden vahvistamisen kehittämishanke, 1.4.2016 – 31.3.2019 (hanke RR-tietopalvelussa ja Innokylässä)
Rahoittaja ja toteutunut julkinen rahoitus	Sosiaali- ja terveysministeriö, 1 596 764 €
Toteuttajat	Päätoteuttajana A-klinikkasäätiö, osatoteuttajina Tukikohta ry, Sovatek-säätiö, Helsingin diakonissalaitoksen Hoiva oy, Kirkkopalvelut ry Seurakuntaopisto ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Varsinaiset kohderyhmät	Opioidikorvaushoidossa olevat opioidiriippuvaiset henkilöt
Hankkeen tausta	Vuonna 2012 opioidien ongelmakäyttäjää arvioitiin olevan n. 13 000–15 000, joista korvaushoidossa oli 16–19 %. Korvaushoidossa olevien keski-ikä oli 34 vuotta ja heistä 31 % oli naisia, mikä on enemmän kuin muissa pohjoismaissa. Pääosa asuu yksin ja saa toimeentulotukea, ja taustalla on rikoksia ja velkaantumista. Suomalaisten seurantatutkimusten mukaan potilaiden sitoutuminen korvaushoittoon on hyvää, mutta hoito on pitkäaikaista ja siitä vieroittautuminen harvinaista. Päihteiden käyttö ja rikokset vähenevät hoidon aikana selvästi, osa pääsee koulutukseen ja työllistyy, heidän asumistilanteensa paranevat sekä ihmissuhteensa kohenevat. Potilaiden koulutustaso on kuitenkin matala, monet ovat pitkäaikaistyöttömiä ja työllistymisen kynnyks on noussut korkeaksi. Päihdekuntoutujien yksilöllisiä tarpeita ei tunnisteta tai huomioida riittävästi työvoimapalveluissa ja palvelut ovat hajanaisia. Tarvitaan kokonaisvaltaista tukea arkeen ja kuntoutumiseen, yksilöllisesti räätälöityjä toimenpiteitä sekä joustavia työ- ja koulutuspolkuja. Tuoreet tutkimustulokset Pohjois-Pohjanmaalta osoittavat, että noin 2/5 opioidikorvaushoidossa olleista henkilöistä eteni kuntouttavaan työtoimintaan ja liki 1/5 palkkatyöhön. Alueella potilaat saivat yksilöllistä hoitoa ja sosiaalipalveluja omissa kunnissaan.
Tavoitteet	Kartoittaa korvaushoidossa olevien sosiaalista osallisuutta ja työelämävalmiuksia lisääviä toimintamalleja ja vertaistyön muotoja valtakunnallisesti; kuvata hyviä käytäntöjä ja osallisuutta vahvistavia työmuotoja sekä jakaa niitä koskevaa tietoa toimijoiden kesken; lisätä asiakkaiden osallisuutta ja työelämävalmiuksia; kehittää kokemusasiantuntijatoimintaa ja -koulutusta; vahvistaa vertaistoimijoiden ja kokemusasiantuntijoiden roolia ja toimintavalmiuksia; juurruttaa hankkeessa kehitettyjä

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

	työmalleja toimijaverkostossa; lisätä tietoa korvaushoidon asiakkaista, osallisuutta lisäävistä toimintamalleista ja vertaistoiminnasta; kytkeä hankkeen tulokset sote-uudistukseen
Toimintatapa	Valtakunnallisesti korvaushoitoa toteuttavien tahojen kartoitus ja informointi; alkukartoitukset hankeosallistujille; osallisuutta tukevien ja työllistymisvalmiuksia lisäävien toimintamallien sekä vertaistyön muotojen kuvaaminen, arviointi ja koulutuksellistaminen; toimintamallien ja vertaistyön muotojen esittely valtakunnallisesti laajemmalle yhteistyöverkostolle sekä verkostokoulutukset osatoteuttajille ja yhteistyökumppaneille; kokemusasiantuntijakoulutusten lisääminen ja kehittäminen sekä osallisuutta tukevien ja työllistymisvalmiuksia lisäävien toimenpiteiden koulutuspolkujen vahvistaminen; koulutusmallien levittäminen ja juurruttaminen koulutusjärjestelmässä; vertaistoimijoiden ja kokemusasiantuntijoiden toimintavalmiuksien lisääminen; toimintamallien juurruttaminen korvaushoidon toimijaverkoston; sote-uudistuksen kokemusasiantuntijatoimintaan ja korvaushoitoon heijastuvien vaikutusten kartoitus; loppukartoitukset hankeosallistujille; tulosten yhteinen arviointi ja niiden raportointi
Tuotokset	Julkaisut: Köntti (Diak, 2019) , Schneider ym. (okhanke.fi, 2019) (13,2 Mt) , Hinkkanen & Mäkelä (JAMK, 2018) ; Videot (Youtube): Kulttuuri tukee kuntoutumista – Gandhi-bändin levynjulkarit (18.8.2017) , Pieni palanen osallisuudesta - asiakasosallisuus palvelujen kehittämisessä (27.11.2017) , Katso tilaston taakse – 365 (4.4.2017)
Lupaavat osallisuuden käytännöt ja palaset	Kiertävä kokous vaikuttamiskeinona terveydenhuollossa (innokyla.fi) , Opioidikorvaushoidossa olevien osallisuuden vahvistaminen rakentamalla polkuja työ-, vapaaehtoistoiminta- ja opiskelumaailmaan (innokyla.fi) , Ajankäytön riittävyys osallisuustyössä rakentaa luottamusta – Esimerkinä korvaushoidon piirissä olevien osallisuuden edistäminen (innokyla.fi)
Muut tulokset ja vaikutukset	Kohderyhmän sosiaalista osallisuutta ja työelämävalmiuksia lisäävät toimintamallit: Matalan kynnyksen työtoiminta osana opioidikorvaushoitoa ja asumisen tukea (innokyla.fi) , Liftillä duuniin - valmennusta työelämäpoluille (innokyla.fi) , työ- ja toimintakyvyn kartoitus, OK - A-klinikkasäätiö/ Vertaisohjaajakoulutus (Wertzu) (innokyla.fi) , työparityöskentely, OK-kokemusasiantuntijakoulutus (innokyla.fi) sekä Yhteisöllisyys, osallisuus ja toimijuus opioidikorvaushoidossa (innokyla.fi) ; verkostomainen, moneen eri toimintamalliin kohdentuva, ammattilaisten ja hoidossa itse olevien yhteinen kehittämistyö vahvisti korvaushoidossa olevien sosiaalista osallisuutta; yhteiskehittämiseen osallistuneiden työ- ja toimintakyky parani;

thl Diak

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

	opioidikorvaushoidon edistämisyhdistys Okey ry:n perustaminen
Levittäminen ja juurrutus	Lift-toimintamalli jatkuu Jyväskylässä. Okey ry jatkaa vaikuttamistyötään opioidikorvaushoidon sääntöjen ja käytäntöjen yhdenmukaistamiseksi eri kaupunkien välillä sekä ennakkoluulojen vähentämiseksi.
Erityishuomioita, kehittämistyön ongelmia	<p>Aktivoinnin kannustimet koettiin epäselviksi ja epäreiluiksi ja siirtymät tukimuodosta toiseen (esim. toimeentulotuelta työmarkkinatuella) vaikeiksi. Osallistuminen toi pientä taloudellista helpotusta. Osallistujien mielestä työllisyysviranomaisilla ei ole tietoa riippuvuuksista ja niistä toipumisesta, eikä niihin liittyviä asioita oteta huomioon. Hankkeen aikana käyttöön otettu aktiivimalli ei hyväksy matalan kynnyksen kuntouttavaa työtoimintaa aktiivisuudeksi, mitä osallistujat pitivät kohtuuttomana. Matalan kynnyksen työtoiminta saattoi olla osallistujille ensimmäinen kerta, kun he osoittavat tämän kaltaista aktiivisuutta. Yhteinen ja avoin keskustelu päihteistä ja niiden käytöstä koettiin erityisen tärkeäksi, sillä osallistujien korvaushoidon vaihe, päihteidenkäytön tilanne ja korvaushoitotavoitteet erosivat toisistaan huomattavasti. Onnistumisen kokemusten saaminen hankkeessa vei asiakkaita eteenpäin. Kaikissa osahankkeissa osallistujat loivat itse säännöt toiminnalleen.</p> <p>Jotta osallisuutta vahvistavat toimintamallit vakiintuvat, tarvitaan koko palvelujärjestelmää koskeva kulttuurin muutos. Osallisuutta vahvistava hallintomalli edellyttää siirtymää organisaatio- ja ammattilaislähtöisestä näkökulmasta asiakaslähtöiseen toimintakulttuuriin, jossa myös palvelun käyttäjillä ja tuottajilla on iso rooli. Osallisuutta vahvistava hallintomalli (thl.fi) on yksi Sokran osallisuuden edistämisen malleista. Tärkeää hankkeessa oli myös ammattilaisten osallisuuden vahvistuminen ja siitä seurannut osaamisen lisääntyminen.</p>

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

